

Politički odnosi Hrvatske i Srbije – između europskih integracija i povijesnog nasljeđa

Apstrakt: U članku se analiziraju politički odnosi Hrvatske i Srbije u posljednjih desetak godina, odnosno od kraja devedesetih i početka aktivnijeg uključivanja prostora jugoistočne Europe u euroatlantske integracije. S jedne strane, Europska unija uvjetovala je početak uključivanja u europske integracije regionalnom suradnjom, dok je s druge strane povijesno nasljeđe ratnog raspada Jugoslavije uvijek iznova opterećivalo odnose između dviju zemalja. U takvim okolnostima desetljeće odnosa Hrvatske i Srbije imalo je svoje uspone i padove, od kojih su ovi drugi gotovo uvijek bili na neki način vezani za različite interpretacije recentne prošlosti.

Ključne riječi: Hrvatska, Srbija, politički odnosi 2000.-2010., europske integracije, regionalna suradnja, povijesno nasljeđe

Uvod

Odnosi Hrvatske i Srbije, odnosno Hrvata i Srba u zajedničkim državama (Kraljevini Jugoslaviji i komunističkoj Jugoslaviji) u prošlom stoljeću presudno su utjecali na stabilnost tih državnih zajednica. Nakon ratnog raspada komunističke Jugoslavije u prvoj polovici devedesetih, politički odnosi između Hrvatske i Srbije gotovo su u potpunosti narušeni i prekinuti, kao i općenito odnosi između Hrvata i Srba. Okončanjem rata i priznanjem granica novih država formalno započinje normalizacija i

uspostava diplomatskih odnosa. Ipak, sve do kraja devedesetih ne dolazi do značajnijeg poboljšanja odnosa između Hrvatske i tadašnje SRJ. To je i razumljivo ne samo zbog netom okončanog rata, već i činjenice da su u Srbiji i Hrvatskoj na vlasti bili isti politički režimi kao i u vrijeme rata.

Ratom izborena samostalnost i nacionalna homogenizacija u Hrvatskoj rezultirali su izolacionizmom, posebno prema Balkanu. Predsjednik Hrvatske Franjo Tuđman više je puta ponovio svoje protivljenje bilo kakvim novim balkanskim asocijacijama koje bi prethodile uključivanju tog prostora u Europsku uniju. Ukoliko je trebalo Hrvatsku povezati s nekim drugim zemljama u procesu EU integracija, onda se inzistiralo na pripadnosti Hrvatske srednjoeuropskoj skupini zemalja, a nikako Balkanu.¹ Strah od bilo kakvog novog balkanskog povezivanja najbolje pokazuje ustavna odredba iz 1997. godine koja je zabranjivala pokretanje postupka udruživanja Hrvatske s drugim državama koje bi „dovelo, ili moglo dovesti do obnavljanja jugoslavenskoga državnog zajedništva, odnosno neke balkanske državne sveze u bilo kojem obliku“.² To je ujedno bio odgovor na najave politike EU-a o regionalnom pristupu prostoru jugoistočne Europe. Sredinom 1999. godine Vijeće ministara EU usvojilo je Proces stabilizacije i pridruživanja za bivše republike Jugoslavije i Albaniju, izuzev Slovenije. To je bila modifikacija regionalnog pristupa usvojenog 1997. godine. Proces je predviđao potpisivanje Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju (SSP) sa svakom zemljom, što bi ujedno bio prvi korak prema punopravnom članstvu u Europskoj uniji. Vrlo važan segment SSP bilo je inzistiranje na regionalnoj suradnji. To je značilo da ukoliko se zemlje „Zapadnog Balkana“ žele uključiti u europske integracije najprije moraju ostvariti regionalnu suradnju. Promjenom vlasti u Hrvatskoj 2000. godine ubrzao se proces približavanja Hrvatske EU što je rezultiralo potpisivanjem Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju u listopadu 2001. godine.³ S druge strane, u listopadu 2000. godine srušen je režim Slobodana Miloševića čime će se za Srbiju otvoriti put prema konsolidaciji novog demokratskog režima. Od tada dolazi do značajnijeg poboljšanja suradnje između Hrvatske i Srbije na svim

---

¹ Franjo Tuđman, „Govor u prigodi primanja Republike Hrvatske u članstvo Vijeća Europe“, Strasbourg, 6. studenoga 1996., <http://free-zg.t-com.hr/zdeslav-milas/FT/ft-15.htm>, pristup ostvaren 8. 8. 2010.

² „Ustavni zakon o izmjenama i dopunama Ustava Republike Hrvatske“, *Narodne novine*, broj 135/1997.

³ „Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju između Republike Hrvatske, s jedne strane, i europskih zajednica i njihovih država članica, s druge strane“, http://www.mvpei.hr/ei/download/2002/07/05/SSP_cjeloviti_tekst1.pdf, pristup ostvaren 4. 8. 2010.

područjima, uključujući i političke odnose. Sam proces europskih integracija, rezultat je, odnosno sastavni dio šireg procesa globalizacije. U okviru toga, kao i poboljšanja bilateralnih odnosa svaka vrsta razmjene između Srbije i Hrvatske u posljednjih nekoliko godina u stalnom je porastu. Na ekonomskom planu to se vidi kroz veliki porast robne razmjene u oba smjera.⁴

Poboljšanje odnosa između Hrvatske i Srbije na svim područjima, više ili manje, uvijek je bilo opterećeno povijesnim nasljeđem. Različite interpretacije događaja iz recentne prošlosti, uključujući i određene segmente Drugog svjetskog rata uvijek su iznova narušavale ionako krhke odnose između dva naroda. To je posebno imalo utjecaja na političke odnose, jer su političke elite u određenim trenucima pre(često) koristile povijest za pridobivanje političkih poena. No, nije problem samo u korištenju prošlosti u političke svrhe, već prije svega u činjenici da u Hrvatskoj i Srbiji postoje velike razlike u interpretaciji recentne prošlosti. Međutim, ne radi se samo o interpretaciji prošlosti, već i o stvarnim problemima iz te iste prošlosti, a koji još uvijek nisu riješeni: suđenje za ratne zločine, pitanje nestalih osoba, povratak izbjeglica, neriješena granična pitanja ili aktualne međusobne optužnice za genocid pred Međunarodnim sudom (ICJ). U nastavku članka prikazat će se neke epizode iz odnosa Hrvatske i Srbije u posljednjem desetljeću, uz naglasak na suradnju, ali i uspone i padove u političkim odnosima između dvije zemlje.

Poboljšanje političkih odnosa nakon promjene vlasti u Hrvatskoj i Srbiji 2000. godine

Odlazak HDZ-a s vlasti u Hrvatskoj, rušenje Miloševićevog režima u Srbiji i početak procesa uključivanja jugoistočnog dijela Europe u europske integracije rezultiralo je značajnijim poboljšanjem odnosa između Srbije i Hrvatske. Novi premijeri Iвица Račan i Zoran Đinđić učinili su određene korake ka normalizaciji odnosa, ali i rješavanju konkretnih problema. U tom periodu postignut je privremeni sporazum o

---

⁴ Detaljne podatke pogledati na stranicama Državnog zavoda za statistiku RH (<http://www.dzs.hr/>).

Prevlaci, Hrvati u Vojvodini dobili su status nacionalne manjine⁵, postignut je okvirni sporazum o sukcesiji i značajno su unaprijeđeni gospodarski odnosi, koji su od tada u stalnom usponu. Vlada RH ispunila je više preduvjeta koji su trebali omogućiti povratak srpskih izbjeglica u Hrvatsku, prije svega vezanih za stambeno zbrinjavanje. U okviru toga Račan je više puta javno pozvao srpske izbjeglice da se vrate u Hrvatsku.⁶ Potpisano je više sporazuma o suradnji između Hrvatske i tadašnje SRJ, primjerice Ugovor o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja porezima na dohodak i na imovinu (2001.), Protokol o suradnji između Ministarstva vanjskih poslova Republike Hrvatske i Saveznog ministarstva za vanjske poslove Savezne Republike Jugoslavije (2001.), Ugovor o suradnji u području kulture i prosvjete (2002.), Sporazum o suradnji u borbi protiv organiziranog kriminala, nezakonite trgovine drogama, psihotropnim tvarima i prekursorima, terorizma i drugih težih kaznenih djela (2002.), Ugovor o slobodnoj trgovini između Republike Hrvatske i Savezne Republike Jugoslavije (2002.).⁷ Ipak, u tom periodu nije došlo do službenog bilateralnog susreta dvaju premijera, kao niti simboličnih isprika za zločine koji su počinjeni u ime nacija. Ono što je uvijek bilo pozitivno u odnosima između Hrvatske i tadašnje SRJ i kasnije SiCG/Srbije odnosilo se na pitanje europskih integracija, odnosno međusobnu podršku u priključenju EU. Tako je ministar vanjskih poslova Srbije i Crne Gore u ožujku 2003. godine posjetio Zagreb da bi izrazio potporu hrvatskoj kandidaturi za ulazak u EU, prilikom čega je naglasio da je to put kojim ide i Srbija i Crna Gora.⁸

---

⁵ Zakonom o pravima i slobodama nacionalnih manjina donesenim u Skupštini SRJ 26. veljače 2002., hrvatskoj je nacionalnoj zajednici prvi put priznat status manjine.

⁶ „Račan pozvao izbeglice da se vrate u Hrvatsku”, B92, http://www.b92.net/info/vesti/index.php?yyyy=2003&mm=06&dd=12&nav_category=12&nav_id=111034, pristup ostvaren 5. 8. 2010.

⁷ Popis međunarodnih ugovora i međunarodnih akata između Republike Hrvatske i potpisanih između Republike Hrvatske i Srbije, Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija RH, <http://rs.mvp.hr/?mh=335&mv=1935>, pristup ostvaren, 6. 8. 2010.

⁸ „Račan primio ministra Svilanovića“, Vlada Republike Hrvatske, <http://www.vlada.hr/hr/aktualne teme i projekti/aktualne teme/hrvatska i eu/racan primio ministra svilanovica>, pristup ostvaren, 10. 8. 2010.

Nastavak umjerenog trenda poboljšanja političkih odnosa 2004.-2008.

Ponovno preuzimanje vlasti u Hrvatskoj od strane reformiranog i europskim integracijama okrenutog HDZ-a krajem 2003. godine, kao i formiranje nove srbijanske Vlade na čelu s Vojislavom Koštunicom iz Demokratske stranke Srbije, početkom 2004. godine, nastavljen je trend umjerenog poboljšanja političkih odnosa između dvije zemlje.

U listopadu 2004. godine Sanader je pozvao Košunicu u službeni posjet Hrvatskoj i najavio svoj odlazak u Beograd. U to vrijeme radilo se na bilateralnom sporazumu o zaštiti nacionalnih manjina.⁹ U studenom 2004. godine hrvatski premijer prvi put je službeno posjetio Beograd. Na sastanku Sanadera s predsjednikom SiCG Svetozarom Marovićem usvojena je zajednička izjava u kojoj je istaknuto: „Povijesna prigoda za iskorak prema Europi ne smije se propustiti. Želimo okrenuti novu stranicu u odnosima naših država i naroda, jer je to danas mjera naše povijesne odgovornosti pred budućim generacijama i svijetom“. I jedan i drugi su istaknuli da je budućnost dviju zemalja u EU.¹⁰ Hrvatski premijer sastao se i sa srbijanskim kolegom Koštunicom pri čemu su obojica naglasili napredak u međusobnim odnosima i usredotočenost na budućnost, ali i želju za rješavanjem otvorenih pitanja. U tom pogledu razgovaralo se o problemu nestalih i povratku imovine Srbima povratnicima.¹¹ U vrijeme posjete Sanadera Beogradu potpisan je „Sporazum između Republike Hrvatske i Srbije i Crne Gore o zaštiti prava hrvatske manjine u Srbiji i Crnoj Gori i srpske i crnogorske manjine u Republici Hrvatskoj“.¹²

Godinu dana kasnije srbijanski premijer prvi je put službeno posjetio Zagreb. Premijeri su ponovno naglasili okrenutost Europskoj uniji i međusobno se podržali na putu europskih integracija. Ponovno se razgovaralo o rješavanju otvorenih pitanja, a potpisano je i pet međudržavnih sporazuma. Karakteristično za politički diskurs zajedničkih sastanaka je isticanje važnosti hrvatsko-srpskih odnosa za stabilnost cijele

---

⁹ „Sanader Koštunici: Nastavimo dijalog“, *Vjesnik*, 22. 10. 2004., <http://www.vjesnik.hr/html/2004/10/22/Clanak.asp?r=unu&c=1>, pristup ostvaren 10. 8. 2010.

¹⁰ „Budućnost Hrvatske i SCG-a je u ujedinjenoj Europi“, *Vjesnik*, 16. 11. 2004., <http://www.vjesnik.hr/html/2004/11/16/Clanak.asp?r=van&c=1>, pristup ostvaren 10. 8. 2010.

¹¹ „Prvo riješiti pitanja koja zacjeljuju rane“, *Vjesnik*, 16. 11. 2004., pristup ostvaren 10. 8. 2010.

¹² Međunarodne novine broj: 3/2005

regije.¹³ Iako se u naglašavanju važnosti tih odnosa i pretjeruje oni zasigurno imaju svoju važnost za stabilnost regije, prije svega vezano za Bosnu i Hercegovinu.

U srpnju 2006. godine hrvatski premijer drugi put je otišao u službeni posjet Beogradu. U okviru posjeta otvoren je granični prijelaz Bjakovo-Batrovci. Jednako kao i na prijašnjim sastancima naglašavala se europska budućnost dviju zemalja i želja da se što prije riješe otvorena pitanja. Iako se otvoreni problemi nisu rješavali očekivanom brzinom, stalno je isticana načelna volja da se oni riješe. Prilikom drugog posjeta premijeri su naglasili i njihov osobni odnos u poboljšanju odnosa između dvije države. Sanader je izrazio stav Zagreba da se pitanje Kosova ne može rješavati bez Beograda, odnosno da ne može biti nametnutih rješenja.¹⁴ Takav stav o Kosovu ponovio je i hrvatski veleposlanik u Srbiji Tonči Staničić krajem listopada 2007. godine u intervjuu za beogradske *Večernje novosti*.

Krajem 2006. godine potpisan je „Sporazum o suradnji u progonu počinitelja kaznenih djela ratnih zločina, zločina protiv čovječnosti i genocida“ između hrvatskog i srpskog državnog tužiteljstva.

Još u siječnju 2005. godine na trilateralnoj ministarskoj konferenciji potpisana je *Sarajevska deklaracija* u kojoj su se Hrvatska, BiH i Srbija i Crna Gora obvezali riješiti pitanje raseljenih i izbjeglih osoba do kraja 2006. godine.¹⁵ Ipak, ciljevi postavljeni u deklaraciji nisu se rješavali zacrtanim ritmom, a određena pitanja još su uvijek otvorena.¹⁶ Politički odnosi Hrvatske i Srbije tijekom 2007. godine uglavnom su bili dobri, ali najvažnija pitanja vrlo sporo su se rješavala ili su se zbog određenih razloga blokirala.¹⁷ Ukoliko su se određeni problemi politički i formalno i riješili, često je postojao problem povjerenja u međusobnim odnosima, pogotovo na razini na koju se to odnosilo (primjerice povratnici). U lipnju 2007. godine u HTV-ovoj emisiji Nedjeljom u

---

¹³ „Važna uloga u stabilizaciji regije“, *Vjesnik*, 24. 11. 2005., <http://www.vjesnik.hr/html/2005/11/24/Clanak.asp?r=unu&c=1>, pristup ostvaren 10. 8. 2010.

¹⁴ „Otvorena nova stranica u hrvatsko-srpskim odnosima“, *Vjesnik*, 22. 7. 2010., <http://www.vjesnik.hr/html/2006/07/22/Clanak.asp?r=unu&c=1>, pristup ostvaren 10. 8. 2010.

¹⁵

¹⁶ Zoran Pusić, „Sarajevska deklaracija i put Hrvatske prema EU“, H-Alter, 31. 10. 2008., <http://www.h-alter.org/vijesti/europa-regija/sarajevska-deklaracija-i-put-hrvatske-prema-eu>, pristup ostvaren 11. 8. 2010.

¹⁷ Pogledati: „Nema Evrope bez Srbije“ *Večernje novosti*, 31. 10. 2007., <http://rs.mvp.hr/InfoPopup.aspx?mv=2040&pr=t&id=4201>, pristup ostvaren 11. 10. 2008.

2 srbijanski predsjednik Boris Tadić ispričao se pripadnicima hrvatskog naroda kojima je učinjena nepravda u ime srpskog naroda.¹⁸

Pitanje nezavisnosti i priznanja Kosova i zaoštavanje odnosa

Skupština Kosova na izvanrednoj sjednici održanoj 17. veljače 2008. godine usvojila je Deklaraciju o nezavisnosti Kosova.¹⁹ Nekoliko dana kasnije Vlada Srbije organizirala je mirni protestni skup „Kosovo je Srbija“ koji ipak nije završio mirno. U neredima i divljanju po ulicama Beograda napadnuto je i hrvatsko veleposlanstvo prilikom kojeg je i zapaljena hrvatska zastava.²⁰ Hrvatska nije odmah priznala Kosovo već je to učinila 19. ožujka zajedno s Mađarskom i Bugarskom, priklonivši se većinskom opredjeljenju zemalja EU-a i SAD-u. Priznanje Kosova iznimno je zaoštrilo političke odnose između Hrvatske i Srbije. Prije svega zaoštrila se retorika u Srbiji, od radikalnijih izjava da ukoliko Hrvatska ne priznaje granice Srbije da niti Srbija neće priznavati granice Hrvatske, pa do uobičajenih o etničkom čišćenju Srba iz Hrvatske u akciji „Oluja“. Dodatno zaoštavanje odnosa uslijedilo je kada se je u studenom 2008. godine Međunarodni sud proglasio nadležnim u slučaju hrvatske tužbe protiv Srbije za povredu Konvencije o sprečavanju i kažnjavanju genocida podnesenom još 1999. godine, te kada je Srbija odlučila odgovoriti protutužbom za genocid nad Srbima tijekom rata u Hrvatskoj od 1991. do 1995. godine.

U ožujku 2009. godine Sanader je treći put službeno posjetio Beograd. Prilikom tog posjeta naglasio je podršku Hrvatske Srbiji na putu europskih integracija, uz obećanje da Hrvatska neće raditi probleme Srbiji kakve Hrvatskoj radi Slovenija. U sklopu toga potpisan je „Protokol o suradnji u procesu europskih integracija između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Republike Srbije“. Iako su ostale „krupne razlike“ (Kosovo, tužba za

---

¹⁸ „Tadić se ispričao Hrvatskoj“, *Jutarnji list*, 24. 6. 2007., <http://www.jutarnji.hr/tadic-se-ispricao-hrvatskoj/179582/>, pristup ostvaren 9. 8. 2010.

¹⁹ <http://www.assembly-kosova.org/?krye=news&lang=sr&newsid=1635>

²⁰ <http://rs.mvp.hr/InfoPopup.aspx?mv=2040&pr=t&id=4748>

genocid) ipak je posjet Beogradu označio određeno popuštanje u napetim odnosima Hrvatske i Srbije.²¹ U svibnju iste godine potpisan je između dviju Vlada sporazum o policijskoj suradnji, a u lipnju sporazum o gospodarskoj suradnji. U lipnju 2010. godine potpisan je sporazum o suradnji na području obrane i Ugovor između RH i RS o izručenju.²²

Umjesto zaključka – nekoliko policy prijedloga

Pretpostavka stabilnih i prijateljskih (ili barem korektnih) odnosa dviju susjednih država i naroda je, posebno u odnosima Hrvatske i Srbije, suočavanje s recentnom prošlošću. Tu se zasigurno radi o dugotrajnom procesu kojem treba pristupiti oprezno i uz što manje emocija. To uključuje nekorištenje povijesti u (dnevno)političke svrhe, što je još uvijek prisutno na političkoj sceni Srbije i Hrvatske. Značajniji kontakti i razgovori na znanstvenoj razini uspostavljeni su još krajem devedesetih kroz skupove u okviru *Dijaloga povjesničara / istoričara*, da bi se zadnjih nekoliko godina znanstvena suradnja vezana za nedavnu povijest nastavila kroz više projekata, uključujući i rad novosadskog CHDR-a.²³ U okviru toga trebalo bi usuglasiti minimalni konsenzus oko uzroka koji su doveli do rata i zločina. U jednom dijelu takav konsenzus već je ostvaren unutar akademske zajednice, ali još uvijek nedovoljno. Uz to, još uvijek ima intelektualaca koji na događaje iz devedesetih gledaju s više ili manje usko nacionalističkog stajališta. Također političari, što je još opasnije i štetnije, u izjavama o recentnoj povijesti često daju pojednostavljene i jednostrane ocjene. Iako se nekima iz današnje perspektive čini da treba prestati kopati po opterećujućoj povijesti i okrenuti se budućnosti, upravo je suočavanje s prošlošću zalog budućnosti i dobrosusjedskih odnosa dvaju naroda i dviju

---

²¹ „Odnosi Hrvatske i Srbije ključni za stabilnost regije“, *Vjesnik*, 20. 3. 2010., <http://www.vjesnik.hr/html/2009/03/20/Clanak.asp?r=unu&c=1>, pristup ostvaren, 13. 8. 2010.

²² Popis međunarodnih ugovora i međunarodnih akata između Republike Hrvatske i potpisanih između Republike Hrvatske i Srbije, Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija RH, <http://rs.mvp.hr/?mh=335&mv=1935>, pristup ostvaren, 6. 8. 2010.

²³ Ove godine (2010.) osnovana je i hrvatska podružnica CHDR-a sa sjedištem u Obrovcu.

država. Guranjem pod tepih otvorenih pitanja iz prošlosti ostavlja se mogućnost da se ona uvijek nanovo vraćaju u različitim situacijama i s različitim posljedicama.

Najviše pozornosti u javnosti izazivaju različite izjave političara u kojim se povijest koristi za političke ciljeve. Učestalost takvih izjava povećala se poslije pogoršanja odnosa dviju zemalja nakon hrvatskog priznanja Kosova u ožujku 2008. godine. U svibnju iste godine srbijanski ministar vanjskih poslova Vuk Jeremić optužio je u Zagrebu Hrvatsku da je akcija „Oluja“ bila etničko čišćenje kojim je protjerano 250 000 Srba iz Hrvatske. Slične ocjene o „Oluji“ mogu se čuti i od ostalih srbijanskih političara, uključujući i predsjednika Borisa Tadića. S druge strane, izjava bivšeg hrvatskog predsjednika Stjepana Mesića na kraju njegovog mandata o opciji slanja vojske u Bosnu i Hercegovinu, ukoliko bi Republika Srpska raspisala referendum o odcjepljenju, zasigurno ne pridonosi normalizaciji odnosa. Neovisno o kontekstu i neformalnosti te izjave, spominjanje vojske i eventualnih sukoba u javnom diskursu je neprihvatljivo. Za poboljšanje odnosa između dvije države vrlo je važno da se povijest ne koristi za unutrašnjo-političke svrhe. Političari iz obje države trebali bi prihvatiti načelo o nepotenciranju otvorenih pitanja iz prošlosti u javnom diskursu. Time bi se počeli stvarati uvjeti za dugoročno poboljšanje odnosa i izgradnju povjerenja između dva naroda. Važnost „tihog“ rada na rješavanju problema proizlazi iz činjenice da će za brojna otvorena pitanja biti potrebne godine da se oni konačno zatvore. To se posebno odnosi na međusobne optužbe za genocid pred Međunarodnim sudom. Optimalno rješenje za obje države bilo bi kad bi došlo do izvansudske nagodbe kojom bi se na neki način riješila pitanja iz optužbe. Povlačenje optužnica bio bi ujedno i simbolični čin koji bi uvelike pridonio poboljšanju odnosa između država, ali i povjerenja između dva naroda. Ukoliko se to ne bude moglo ostvariti, važno je da se proces previše ne potencira od strane politike (koliko je moguće i medija), jer bi u suprotnom taj proces mogao dugoročno opterećivati odnose Hrvatske i Srbije.

Jedna i druga država trebale bi pokazati političku volju za uspostavom prijateljskih odnosa na najvišoj razini što bi u značajnoj mjeri pripomoglo pozitivnijoj javnoj percepciji o međusobnim odnosima. Dobar primjer je novouspostavljeni odnos između Slovenije i Hrvatske, odnosno premijera Boruta Pahora i premijerke Jadranke Kosor. Iako se u sadržajnom smislu puno toga nije promijenilo u odnosu na prijašnje

razdoblje, opći odnosi su u značajnoj mjeri poboljšani. U tom smislu obećavaju nedavni susreti predsjednika Ive Josipovića i Borisa Tadića kao mogući početak novog uspona u odnosima između Hrvatske i Srbije. Poznato je da Europska unija inzistira na regionalnoj suradnji, koja je bila jedan od ključnih preduvjeta za potpisivanje Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju. S obzirom da je Hrvatska odmakla u procesu pristupanja EU u odnosu na Srbiju, svakako je dobrodošla podrška koju Hrvatska daje Srbiji, uključujući i tehničku pomoć. Sve bi to trebala biti priprema eventualnih zajedničkih projekata unutar EU, pa i zastupanje zajedničkih regionalnih interesa na političkom prostoru Europske unije.

Summary. In the last ten years political relations between Croatia and Serbia have gone through ups and downs. On the one hand, the European Union has caused the beginning of integration in the European Union with regional cooperation, while on the other hand, the historical legacy of the war and dissolution of Yugoslavia always burdened relations between the two countries. In such circumstances a decade of relationship between Croatia and Serbia had its ups and downs, of which the latter is almost always in some way related to the different interpretations of the recent past.

Key words: Croatia, Serbia, political relations 2000-2010, European integration, regional cooperation, and historical legacy